

Teorie a praxe kurikula předškolního vzdělávání

Zora Syslová, Hana Sedláčková

1. Teorie kurikula. Základní právní dokumenty

Obsah:

1. Jak chápat pojem kurikulum.
  1. Významy pojmu kurikulum (dle různých autorů).
  1. Podoby, složky a roviny kurikula.
-

Jak chápat pojem kurikulum?

aný v

zahraniční pedagogice;

- ❖ Vznikl ve 20. letech min. stol. v USA, – zakladatelé teorie kurikula – F. Bobbit, 1918; W. Charters, 1923; v Evropě od 60. let 20. století;
- ❖ U nás do konce 80. let pojem téměř neznámý;
- ❖ Původ slova z latinského curre (běžet) a v podobě curriculum má původní význam – běh, oběh, závodiště, také závodní vozík.....;
- ❖ Curriculum vitae – životopis, běh života;
- ❖ V pedagogickém smyslu – „*pohyb, který doprovází vývoj dítěte*“ (Opravilová).

Jak chápat pojem kurikulum?

*„V pedagogickém smyslu chápeme kurikulum jako plánovanou, záměrně **vytyčovanou a nasměrovanou trasu**, při jejímž absolvování získává dítě postupně zkušenost, a to v závislosti na svých schopnostech a zájmu.“ (Opravilová)*

*🚩 **Směr a trasa** může mít buď:*

- tradiční podobu – nekompromisní příkaz směru jízdy se zákazem zastavení, povinně dodržovanou a nezpochybnitelnou trasu (normu)*
- nebo jde o doporučený, použitelný a osvědčený model, v němž jsou odbočky, zastavení i malé návraty dovoleny (současné kurikulum)*

Významy pojmu kurikulum

(DLE RŮZNÝCH AUTORŮ)

Až do 80. let minulého století byly uplatňovány dva významy tohoto pojmu:

- ❖ **Vzdělávací program, projekt, plán** – zahrnuje škálu od programu jednotlivého kurzu nebo vyučovacího předmětu až po komplexní program vzdělávací instituce, tj. plán všech aktivit školy (A. V. Kelly, 1977).
- ❖ **Průběh studia a jeho obsah** – charakteristika vzdělávací dráhy a obsah zkušenosti, kterou žák získává v době studia (D. K. Wheeler, 1974).

Významy pojmu kurikulum

Pedagogický slovník (Průcha, 2001) rozlišuje 3 základní významy tohoto pojmu.

- ❖ Vzdělávací program, projekt, plán.
- ❖ Průběh studia a jeho obsah.
- ❖ Obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.
- ❖ V *Moderní pedagogice* (2002) uvádí tentýž autor že: „Vzdělávací program, kterému v anglické terminologii odpovídá nejspíše termín *national curriculum* (národní kurikulum) nebo *framework* (rámec kurikula, rámcové kurikulum).“

Významy pojmu kurikulum

- ❖ **Obecná charakteristika kurikula** (dle Walterové)
- ❖ PROČ (smysl, hodnoty, funkce a cíle vzdělávání)
- ❖ KOHO (které subjekty vzdělávání)
- ❖ V ČEM (co, s jakým obsahem)
- ❖ KDY (časový faktor, ve kterém věku, v jaké posloupnosti..)
- ❖ JAK (vzdělávací strategie, učební situace, interakce...)
- ❖ ZA JAKÝCH PODMÍNEK (v jakém vzdělávacím prostředí – legislativní rámec, spolupráce, vybavení...)
- ❖ S JAKÝMI EFEKTY (s jakými očekávanými výsledky – kritéria a nástroje hodnocení, způsoby sdělování výsledků..)

VZDĚLÁVAT?

Významy pojmu kurikulum

Z výzkumů kurikula vyplývá, že i přes nejednotnost ve vymezení tohoto pojmu, považujeme

kurikulum, za komplexní jev, který zahrnuje proces, prostředí i prostředky pro dosažení stanoveného cíle.

Podoby a roviny kurikula

Nejčastěji rozlišované podoby kurikula:

- ❖ **Doporučené:** dokument o základních koncepčních otázkách.
- ❖ **Předepsané:** oficiální, závazný dokument.
- ❖ **Realizované:** co skutečně učitel realizuje.
- ❖ **Podpůrné:** učebnice, časové dotace, zaměstnanci školy, vzdělávání učitelů, vybavení školy, které podporuje realizaci předepsaného kurikula.
- ❖ **Hodnocené:** převedené do podoby testů, zkoušek a dalších nástrojů měření.
- ❖ **Osvojené:** to co se žáci skutečně naučí.

Podoby a roviny kurikula

Další rozlišení kurikula:

- ❖ **Formální kurikulum**, které zahrnuje komplexní projekt cílů, obsahu, prostředků, organizace a realizace vzdělávání ve vzdělávacím procesu (ve výuce) a způsoby kontroly a hodnocení výsledků (výuky).
- ❖ **Neformální kurikulum**, které zahrnuje aktivity a zkušenosti vztahující se ke škole (podmínky; aktivity organizované školou, např. výlety, zájmové kroužky; úkoly a příprava žáků na vyučování).
- ❖ **Skryté kurikulum**, které postihuje další souvislosti života školy, které nejsou obvykle explicitně vyjádřeny v programech a jsou obtížně postižitelné: etos a klima školy, vzdělávací hodnoty, vztahy mezi učiteli a žáky, pravidla chování ve třídě, ve třídě, sociální struktura třídy.

Složky kurikula

Vzdělávací program vymezuje tyto složky kurikula:

- ❖ Koncepce vzdělávání pro vzdělávací soustavu celé země nebo pro určitý druh školy;
- ❖ Cíle tohoto vzdělávání;
- ❖ Učivo, resp. témata učiva v jednotlivých integrovaných předmětech;
- ❖ Cílové standardy, formulované např. jako požadavky na to, co se mají žáci naučit v určitém ročníku nebo stupni školy, popř. přímo jako evaluační nástroje;
- ❖ Implementační plán, tj. seznam kroků, jimiž bude program uváděn do praxe. *(dle Průchy)*

Stupně kurikula

Současné kurikulární dokumenty

Dvoustupňový systém kurikulárních dokumentů

- *Státní úroveň (NPV; RVP)*
- ✓ Národní program vzdělávání formuluje požadavky na vzdělávání, které jsou platné v počátečním vzdělávání jako celku;
- ✓ **Rámcové vzdělávací programy** vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy (pro předškolní, základní, a střední vzdělávání).
- ✓ RVP definují cíle vzdělávání
- *Školní úroveň (ŠVP; TVP)*

Právní rámec realizace kurikula

1. Typy mateřských škol
  2. Školský zákon
  3. Další související zákony
  4. Prováděcí předpisy – vyhlášky
  5. Úmluva o právech dítěte
-

Typy mateřských škol:

1. Veřejné (státní) – zřizovatelem je obec, svazek obcí, kraj MŠMT
2. Církevní – zřizovatelem jsou registrované církve a náboženské společnosti
3. Soukromé – zřizovatelem jsou ostatní právnické osoby nebo fyzické osoby
4. Tzv. Firemní školky
5. Lesní školky
6. Přípravné třídy

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (**školský zákon**)

- § 2 Zásady a cíle vzdělávání
- § 5 Vzdělávací programy
- § 16 Vzdělávání dětí se SVP a mimořádně nadaných
- § 28 Povinná dokumentace škol
- Od § 33 Organizace jednotlivých druhů vzdělávání a školských služeb

Školský zákon

Předškolní vzdělávání

- ▶ § 33 cíle předškolního vzdělávání
- ▶ § 34 školského zákona – základní pravidla organizace předškolního vzdělávání
- ▶ § 34a povinnost předškolního vzdělávání a způsoby jeho plnění
- ▶ §34b individuální vzdělávání dítěte
- ▶ § 35 školského zákona – možnosti ukončení předškolního vzdělávání

§ 33 Cíle předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.

Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Některé další související právní předpisy

ZÁKONY:

- Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
- **104/1991 Sb. Úmluva o právech dítěte**
- Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) – účinné od 25. května 2018
- Zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- Zákon 563/1991 Sb., o účetnictví
- Zákon 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě

Některé související prováděcí právní předpisy:

- **Vyhláška č. 14/2005 Sb.**, o předškolním vzdělávání
- **Vyhláška č. 27/2016 Sb.**, o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně
- **Vyhláška č. 72/2005 Sb.**, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- **Vyhláška č. 317/2005 Sb.**, o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- **64/2005 Sb.** o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- **Nařízení vlády** o stanovení rozsahu přímé vyučovací povinnosti
- **Vyhláška č. 263/207 Sb.**, pracovní řád
- **Vyhláška č. 410/2005 Sb.**, o hygienických požadavcích na prostory a provoz...
- **Vyhláška č. 107/2005 Sb.**, o školním stravování
- **Vyhláška č. 364/2005 Sb.**, o vedení dokumentace škol

Některé další související právní předpisy

ZÁKONY:

- Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
- **104/1991 Sb. Úmluva o právech dítěte**
- GDPR neboli Obecné nařízení na ochranu osobních údajů účinné od 25. května 2018
- Zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- Zákon 563/1991 Sb., o účetnictví
- Zákon 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě

Úmluva o právech dítěte

- ▶ v roce 1924 byla formulována základní dětská práva.
- ▶ po válce OSN vyhlásila *Všeobecnou chartu lidských práv*
- ▶ roce 1959 OSN vyhlásila *Deklaraci dětských práv*
- ▶ *Úmluva o právech dítěte* byla přijata Valným shromážděním OSN 20. 11. 1989, vstoupila v platnost v září 1990 a ratifikovalo ji 191 států
- ▶ Česká a slovenská federativní republika ji ratifikovala v lednu 1991.

- Úmluva o právech dítěte je součástí našeho právního řádu.
- Jsou v ní definovány právní základy pro dětská práva, které jsou nadřazeny obecnému zákonodárství signatářských zemí, které ji ratifikovaly.
- V našem právním řádu jsou práva a povinnosti naplňující principy úmluvy např. v Zákoně o rodině, v Zákoně o sociálně právní ochraně dětí, v Zákoníku práce, v Trestním zákoně, v Zákoně o soudnictví o mladistvých apod.

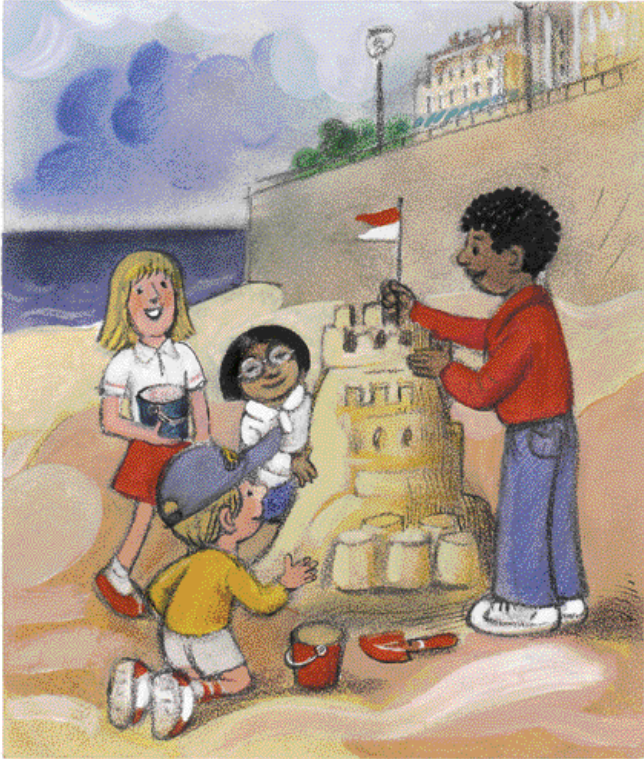
Slabikář dětských práv

- Vytvořen Nadací Naše dítě v roce 2001
- Je určen dětem, k lepšímu pochopení jejich práv a k osvětlení, jak se v případě jejich upření mají bránit, jak se o ně mohou účinně hlásit

Skupinová práce

- Na základě svých zkušeností z práce mateřských škol (praxe) vydiskutujte, kdy a čím bylo v praxi právo dítěte dodržováno, naplňováno
- Jak by bylo možné právo efektivněji naplňovat (návrhy)
- Prezentujte konkrétní příklady dobré praxe se kterými jste se setkaly a svoje návrhy

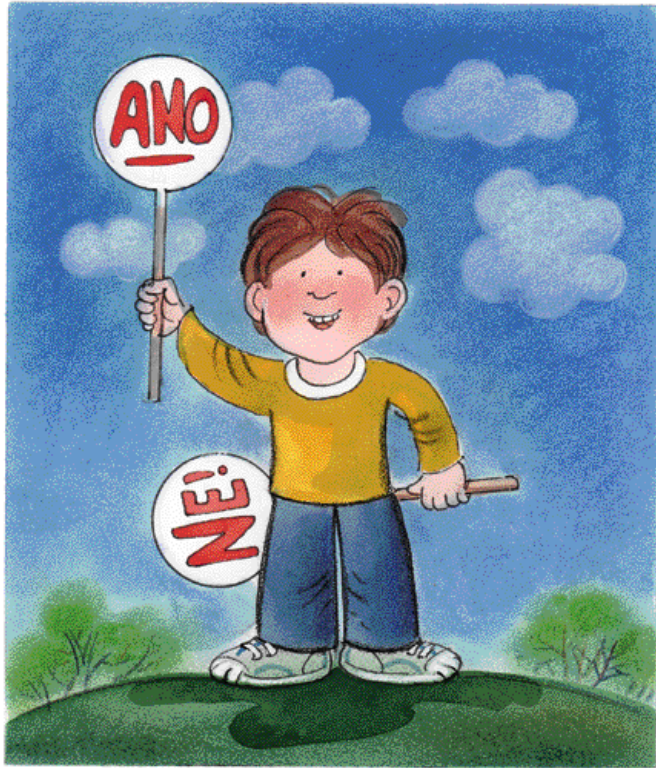

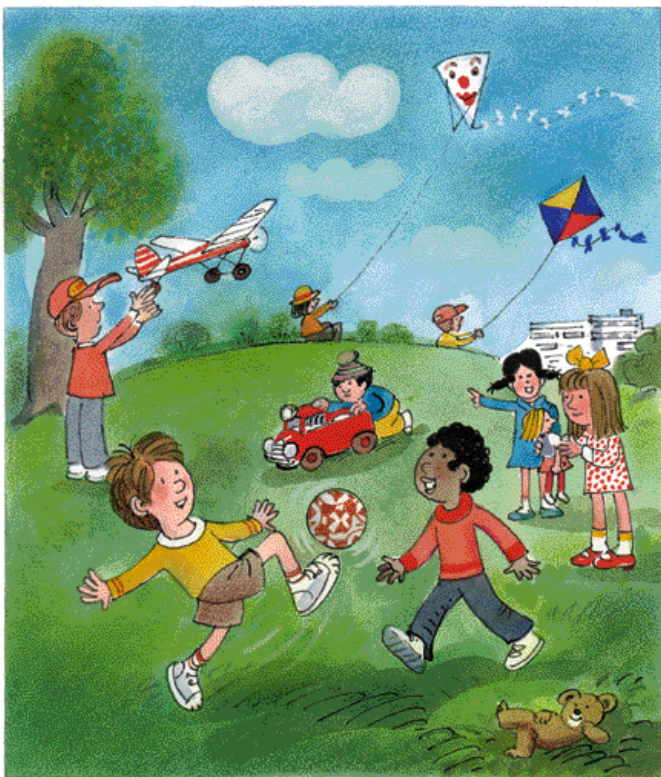
Nezáleží na tom, zda jsi velký
nebo malý, černý nebo bílý.
Všichni jsou stejně důležití.

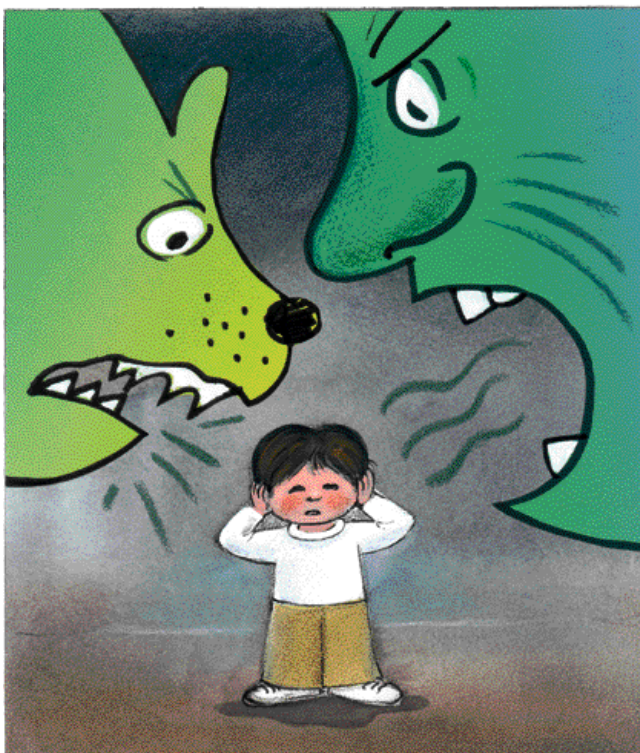
Protože i ty jsi důležitou součástí světa, měl bys vědět, co všechno smíš dělat, co všechno můžeš chtít. Máš svá práva. Máš také své povinnosti.

Máš právo říkat, co si myslíš. Právo na svůj vlastní názor.

Máš právo na svůj volný čas. Máš právo si hrát.

Nikdo ti nesmí ubližovat.
Nikdo tě nesmí tělesně ani duševně týrat.

Máš právo na život v bezpečí. Právo na ochranu před násilím a špatným zacházením. Tvou práci nesmí nikdo zneužívat.

Děkuji za pozornost.

